

11 NOVEMBER

Op zondag 11 november 2018 was er in Rumst gedurende twee dagen "Rumst herdenkt" in de kerk. Vele verenigingen namen hieraan deel. Op zondagavond werd deze druk bezochte activiteit besloten met een concert van de harmonie de Verbroedering uit Rumst. Tijdens dit concert werd door acteur Hubert Damen onderstaande tekst voorgedragen.

6 augustus 1914

't Is oorlog In Europa.

En sinds eergisteren ook in België.

De kranten spreken over niets anders. "Duitsland schendt ons onzijdig grondgebied en behandelt ons als vijand".

Ze zeggen dat de Duitse troepen al voor de forten van Luik staan.

Een schot, meer was er blijkbaar niet nodig om heel Europa in staat van oorlog te krijgen.

De wapenwedloop was al langer bezig, en de moord in Sarajevo op de Oostenrijkse troonopvolger Frans Ferdinand was de spreekwoordelijke druppel die de emmer deed overlopen.

'Oostenrijk-Hongarije' gaf Servië de schuld en stelde het land voor een ultimatum. Servië weigerde, waarop 'Oostenrijk-Hongarije' Servië de oorlog verklaarde.

Vanaf dan ging het snel.

Servië had een verdrag met Rusland. Rusland had verdragen met Frankrijk en Groot-Brittannië.

Oostenrijk van zijn kant had een verdrag met Duitsland en Italië, en Duitsland op zijn beurt met het Ottomaanse Rijk.

Dankzij deze bondgenootschappen onttaarde een Oostenrijk-Servische oorlog in geen tijd in een Europese oorlog.

Duitsland was bang voor een oorlog met Frankrijk.

De samenwerking tussen Frankrijk en Rusland was hen al lang een doorn in het oog, en een tweefrontenoorlog kon het Duitse leger niet aan.

Frankrijk moest dus in geval van oorlog zo snel mogelijk uitgeschakeld worden.

En daarvoor moest het Duitse leger dwars door België kunnen optrekken.

Veel had ons land daarover niet te zeggen, 't was goedschiks of kwaadschiks.

Het is dat laatste geworden, en de eerste Belgische verliezen zijn een feit.

Van de zagezegde Belgische neutraliteit blijft maar weinig over. "Een vodge papier", noemden de Duitsers het.

Op 12 augustus, een week nadat Duitsland ons land binnenviel, vindt de Slag bij Halen plaats.

Ook de "Slag der Zilveren Helmen" genoemd. Omdat er heel wat blinkende hoofddeksele achterbleven op het slagveld. Een beetje zoals met de Guldensporenslag. Toen bleef er ook allerlei achter op het slagveld. Toen hebben we ook "gewonnen", met veel verliezen en een overwinning van korte duur. Maar: gewonnen. De Slag der Zilveren Helmen is trouwens de

enige slag die we gewonnen hebben zonder geallieerde hulp. En... de laatste echte cavaleriecharge in West-Europa. Paarden in galop, en met de blanke sabel.

18 augustus 1914

De euforie na de Slag der Zilveren Helmen is van korte duur. Ons land is echt niet opgewassen tegen Duitsland. Het Belgisch leger trekt zich noodgedwongen terug binnen de Antwerpse fortengordel. Daar wacht het op hulp van Engeland en Frankrijk. Zij staan immers garant voor de neutraliteit en het bestaan van België.

Op 27 augustus ontschepen Britse marinesoldaten in Oostende om het Belgisch leger in Antwerpen te versterken. Nederland is neutraal en staat niet toe dat de Britten de Schelde opvaren. Met Britse hulp is de oorlog snel beslecht, denkt men.

After all, we'll be back by Christmas!

28 september 1914

Duitsland neemt Antwerpen onder vuur. Ons leger doet wat het kan, maar de hoop op een zege was nooit zo klein. België staat in brand!

29 september 1914

Een Duitse granaat ontploft in een kruitmagazijn. Het fort van Walem vliegt de lucht in. Niet veel later wordt ook het fort van Sint-Katelijne-Waver veroverd. Na een beschieting van meer dan dertig uur geven de soldaten zich over. Heel de streek wordt onder vuur genomen. Bij het woord loopgraven denkt iedereen aan de Westhoek, maar vóór het leger zich daar terugtrok lagen ook hier, langs de Rupel en de Nete, soldaten verschanst in haastig gegraven greppels.

Angstig volgde de bevolking de gebeurtenissen. Dat de oorlog zó dichtbij zou komen, hadden de inwoners van Rumst nooit gedacht. De zware artillerie waarmee de forten en schansen in de buurt beschoten worden, is tot in het centrum te horen. Steeds meer mensen slaan op de vlucht.

5 oktober 1914

Het Duitse leger steekt bij Lier de Nete over. De verdediging trekt zich terug in de binnenste fortengordel. Duitsland richt de kanonnen op de Antwerpse binnenstad en dreigt ze onder vuur te nemen. Verdere weerstand is nutteloos.

Op 9 oktober wordt in de villa "Rest and be thankful" te Kontich het verdrag getekend waarin staat dat Antwerpen zich overgeeft. Het leger capituleert op 10 oktober.

Koning Albert I trekt zijn legers terug tot de uiterste westhoek van ons land, de streek tussen de IJzer en de Franse grens. Om het Duitse leger te stoppen wordt een deel van de IJzervlakte onder water gezet. De Duitsers bemerken te laat wat er gebeurt en moeten hun opmars staken. Wat volgt is een loopgravenoorlog die bijna vier jaar zal duren.

In het – nu – bezette deel van ons land likt de bevolking haar wonden en probeert ze zo goed en kwaad als het kan te overleven. In zowat elk dorp of gehucht waar het Duitse leger passeerde begraaft men zijn doden en bouwt men zijn huizen weer op.

Kerstmis was nooit zo veraf...

Nuoro, Sardinië, 23 juli 1915

Altijd iemands vader, altijd iemands kind.

Dag op dag twee maanden nadat ook Italië zich in de oorlog mengt, schrijft Salvatore Sini het pakkende gedicht 'A Diosa'. Een afscheidslied.

Net als elders in Europa zeggen moeders, vaders, broers, zussen en geliefden vaarwel tegen een hele generatie jonge soldaten.

Wanneer komen ze terug? Komen ze terug? Niemand kan het zeggen.

'No istes in tristura' – 'wees niet bedroefd', gaat het verder.

We zien elkander weer, ik hou alleen van jou...

In 1921 zet Giuseppe Rachel een melodie onder de tekst, die nu bekend staat als 'no potho reposare' – 'ik kan niet rusten', de eerste zin van het gedicht.

Oud zullen ze niet worden, terwijl oud ons enkel rest.

Geen kommer om de jaren, geen schuldgevoel om dragen

Telkens als de zon ondergaat of opstaat in de morgen

Zullen we hen herdenken.

Met trotse dank, als een moeder voor haar kinderen,

Rouwt Engeland om haar doden, hier overzee

Hun jonge lichamen, hun levenslust, gevallen voor de goede zaak.

Al zingend gingen zij naar de oorlog, en jong waren ze:

Rechte ruggen, klare kijk, kalm, met trotse blik

Ze waren stoer tot het einde, zelfs toen de kansen keerden

Zij vielen voor de vijand, met de blik vooruit.

Hun lach vertoeft niet meer onder vrienden.

Hun plaats aan tafel is leeg

Arbeid is niet langer aan hen besteed

Ze slapen, Engeland heeft hen zacht toegedekt

Plechtig slaan de trommels: de verheven dood

Zingt over verdriet in hemelse sferen

Er is muziek midden die verlatenheid

En trots die zich weerkaatst in onze tranen

They shall grow not old, as we that are left grow oldæ

Age shall not weary them, nor the years condemn

At the going down of the sun and in the morning

We will remember them

Kerstmis is dien dag dat ze niet schieten^{SEP} Dat er geen bommen uit de lucht worden gestrooid^{SEP}

Dat mitrailleurs van hun verdiende rust genieten^{SEP}

En de kanonnen met een kerstboom zijn getooid

(Wannes van de Velde)

25 december 1914

“Met Kerstmis zijn we thuis”, zeiden ze.

‘t Ís Kerstmis, en de kranten staan vol oproepen om in ‘t leger te gaan.

De enige soldaten die huiswaarts keren zijn dood of kreupel.

En de oorlog? Die gaat onverminderd voort.

Hoewel...

De situatie aan de IJzer was uitzichtloos. Weken, maanden vechten voor een paar meter terreinwinst had aan beide kanten het moreel stevig ondermijnd.

Koude, vocht en ratten waren zowat de enige constanten in het troosteloze landschap waarin elke dag de laatste kon zijn.

Daar, tegen beter weten in, stak een soldaat zijn hoofd omhoog, een witte vlag in de hand. En nog één, en nog één. Vanachter de vijandige linies weerklonken kerstliederen.

Een paar Duitsers hadden zelfs drie kerstbomen bij zich. Versierd en al, staken ze uit boven de loopgraaf. Aarzelend werden kerstwensen uitgewisseld, tot een soldaat zijn stoute schoenen aantrok en zijn schuilplaats verliet. Het had zijn dood kunnen zijn.

Hád, want het was Kerstmis.

Engelsen en Duitsers zongen samen ‘Stille Nacht’ en gooiden sneeuwballen naar elkaar. De wapens zwegen. Er werd zelfs gevoetbald. De eerste Europese interland. Duitsland - Engeland!!!

Duitsland wint met 3-2.

Europa is goed op weg om zichzelf te vernietigen.

Nooit eerder in de geschiedenis had een oorlog de omvang van wat zich nu afspeelt. Het is bijna niet te bevatten...

Het Avondland is verdeeld in twee kampen:

de Geallieerden, met onder andere België, Frankrijk, Engeland en Rusland, en de Centralen, met Duitsland en Oostenrijk-Hongarije op kop.

En overall wordt er gevochten: van aan de IJzer tot in Turkije, en van de Balkan tot in het noorden van Rusland.

Twee frontlijnen dwars door Europa!

Het Oostfront alleen al is 1200 kilometer lang, waarvan het grootste deel langs de grens van Rusland ligt.

1200 kilometer miserie, als je de kranten mag geloven: extreme kou, honger, gebrek aan zowat alles waar je gebrek aan kán hebben, ...

Naar het schijnt experimenteert het Duitse leger er zelfs met gifgas.

Door de extreme kou mist het gelukkig zijn uitwerking, maar de toon is gezet.

De 'Grote Oorlog' is hoe langer hoe meer ook een 'Vuile Oorlog'.

...

De Russen hebben ook de kozakken naar het front gestuurd. Hun strijd begon heroïsch.

Net zoals de miljoenen andere soldaten die Rusland naar het front stuurde moesten ze "het moederland beschermen tegen de barbaren uit Centraal- en Oost-Europa".

Maar ook bij hen maken moed en trots al snel plaats voor het kille besef dat er in een oorlog geen winnaars zijn.

Enkel verliezers.

Hun ooit geroemde behendigheid te paard blijkt waardeloos aan het Oostfront, en als voetvolk sterven ze een anonieme dood.

De dappere kozak werd kanonnenvlees, kansloos op de eerste rij.

18 november 1916

Stel je voor: bijna vier maanden lang hebben ze aan de Somme in Frankrijk gevochten. Vier maanden! En heeft het iets opgeleverd? Nee... nee.

Tenzij je die paar vierkante kilometer terreinwinst echt als winst wil zien.

En zelfs al hād het iets opgeleverd, tegen welke prijs?!

Bijna één miljoen slachtoffers zijn er aan de Somme gevallen.

65.000 van hen op 1 juli, de eerste dag van het offensief.

Van die 65.000 bijna de helft in het eerste uur.

Om van te duizelen.

Dat is meer dan de inwoners van Rumst, Terhagen en Reet bij elkaar. Én die van Walem, Kontich, Boom... En doe die van Heindonk over 't water er ook maar bij.

Allemaal dood of gewond. In een uur tijd.

Winter 1916

Ooit lezen kinderen in hun schoolboeken over deze oorlog: over de moord op een kroonprins, die een gans continent in twee kampen verdeelt.

Over Duitse soldaten die door ons klein Belgenland trekken en alles vernietigen wat ze op hun weg tegenkomen.

Over slagvelden die in massagraven veranderen.

Over loopgraven vol ongedierte van waaruit 'de goei' 'de slechten' onder vuur nemen en omgekeerd.

En van hun vaders en grootvaders zullen ze horen hoe dappere, sterke mannen aan het front verstijfden van angst. En er zal hen verteld worden over jonge jongens die er zo onderdoor zaten dat het letterlijk zwart werd voor hun ogen.

Die maar liepen en liepen, zonder doel of reden, met hun blik op oneindig.

'Shell Shock', noemen ze het, iets met ontploffende granaten en krankzinnigheid.

En ze zullen horen hoe deserteurs op bevel van hogehand door hun strijdmakkers werden gefusilleerd.

Ze zullen leren dat het leven voor de gewone man ook geen pretje was.

Dat dorpen en steden gebombardeerd werden en de bevolking moest vluchten.

Dat er constant honger was.

Dat er met onkruid en eikels gekookt werd, in plaats van met goeie groenten en patatten.

En dan zegt hun moeder troostend dat ze niet bang moeten zijn. Dat het allemaal niet voor niets was.

Dat het de laatste oorlog was, en dat Europa en de wereld hun lesje wel geleerd hebben.

Dat er nu eindelijk vrede is.

6 april 1917

Eindelijk komt er schot in de zaak.

Amerika mengt zich in de oorlog!!!!

Het heeft lang geduurd voor het zover was.

Tot nu toe is Amerika altijd neutraal gebleven, en president Woodrow Wilson doet er alles aan om die neutraliteit te bewaren, maar... vanwege hun migratieachtergrond zijn veel Amerikanen wél "emotioneel" betrokken bij één van de strijdende partijen.

Duizenden Amerikanen met Duitse wortels melden zich bij hun consulaat om als reservist mee te vechten in de oorlog. Massaal bijgewoonde patriottische manifestaties zijn schering en inslag.

Bij de Duits-Amerikanen, die met zo'n negen miljoen zijn, valt dit hard op, maar ook andere Amerikanen met Europees bloed verzamelen zich.

President Wilson houdt voet bij stuk, geraakt zelfs opnieuw verkozen vanwege zijn inspanningen om Amerika uit de oorlog te houden, maar de omstandigheden dwingen het land op de knieën. Ondanks hun neutraliteit leveren ze materiële en logistieke steun aan

Frankrijk en Engeland. Duitsland van zijn kant erkent de Amerikaanse neutraliteit “op papier”, maar zet zwaar in op spionage en sabotage. Zo sterven duizenden Amerikaanse paarden op weg naar Engeland aan een mysterieuze anthrax-vergiftiging, en, wanneer een geheim telegram onderschept wordt waarin Duitsland Mexico oproept de oorlog aan Amerika te verklaren, is een Amerikaanse oorlogsverklaring onafwendbaar.

De Amerikaanse versterking geeft de geallieerden nieuwe moed. In tegenstelling tot de Europese landen is Amerika niet verzwakt noch oorlogsmoe. Duitsland zit door zijn voorraden en heeft te weinig reservisten om nog lang door te vechten.

Het land beseft dat het niet is opgewassen tegen het Amerikaanse leger en geeft zich over. Op 11 november 1918, om 11 uur in de voormiddag, wordt de wapenstilstand officieel afgekondigd. Na vier jaar verbeten strijd is de oorlog gedaan.

Nooit Meer Oorlog.

Zo’n negen miljoen doden later, voornamelijk militairen, likt de wereld zijn wonden.

Europa is verwoest. Gezinnen, families, dorpen en steden gebroken.

Voor een oorlog die niemand wilde.

Eén die slechts enkele weken zou duren.

Hooguit een paar maanden.

Nooit Meer Oorlog.

Europa en de wereld krabbelen recht.

Er is weer hoop. Het móet!

De weg naar vrede is lang en vol obstakels.

Maar: er is hoop. Alles komt – ooit – goed.

Nooit meer oorlog.

Er is vrede.

Er is hoop.

Er zijn winnaars en verliezers.

Er zijn verdragen die tot in de puntjes regelen wat geregeld moet worden.

Maar... er is ook immens verdriet... wanhoop... woede...

Voor miljoenen doden en levenden zal vrede slechts een voetnoot in hun eigen, kleine geschiedenis zijn.

Maar er is hoop.

Plus Jamais De Guerre...

No More War...

Nie Wieder Krieg...

Nooit meer oorlog...

Vincent Verhelst